

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HÖGSKOLAN FÖR SCEN OCH MUSIK

Vägen till målet

Att förbereda sig inför en konsertsituation

Simon Andersson

Examensarbete inom konstnärligt kandidatprogram i musik, klassisk inriktning

Vårterminen 2016

Examensarbete inom konstnärligt kandidatprogram i musik, klassisk inriktning

15 högskolepoäng

Högskolan för scen och musik, Göteborgs universitet

Vårterminen 2016

Författare: Simon Andersson

Arbetets titel: Vägen till målet

Handledare: Joel Eriksson

Examinator: Ulrika Davidsson

Nyckelord: trumpet, artikulation, historisk betydelse, trumpetsteknik, Theo Charlier, Solo de Concours

ABSTRACT

I det här examensarbetet fördjupar jag mig i Théo Charliers Solo de Concours, Här kommer jag göra en djupare instudering av verket där jag kommer ta upp historisk bakgrund av kompositören. Även en analys av stycket kommer att göras. Arbetet till stor del kommer att behandla hur jag som trumpetare tar mig an verket ur ett tekniskt perspektiv som behandlar till exempel andningsteknik, tungteknik och fingerteknik. Processen består av ett antal olika övningsmetoder som används för en grundlig instudering av stycket. Detta med förhoppning att försöka höja min prestation på min examenskonsert. Vilka skillnader blir det när jag gör ett mer grundligt bakgrundsarbete på Solo de Concours jämfört med mina övriga examensstycken?

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	5
1.1 Syfte och metod.....	5
1.2 Théo Charlier	6
1.3 Solo de Concours	6
1.4 Analys.....	7
1.5 Språkbruk.....	10
2 Process.....	10
2.1 Mina övningsmetoder.....	10
2.1.1 Schema.....	11
2.1.2 Dagbok.....	11
2.1.3 Metronom.....	11
2.1.4 Tungteknik.....	12
2.1.5 Andningsteknik.....	13
2.1.6 Fingerteknik.....	14
2.1.7 Embouchure och flexibilitet.....	14
2.1.8 Hämta inspiration.....	15
3 Slutdiskussion.....	16
Litteratur och källförteckning.....	17

1 Inledning.

Jag började min musikaliska bana som Suzuki-altviolinist vid 6 års ålder och spelade fram till jag slutade årskurs nio. Övriga i familjen spelade olika blåsinstrument och deltog varje sommar i orkesterkurser. Efter att ha suttit och tittat på under de första åren ville jag också vara med och spela något blåsinstrument. Min pappa jobbade då som trumpetlärare så det fanns trumpeter i hemmet, jag valde den lättaste vägen, trumpeten. Under mina år i grundskolan spelade jag altfiol på Kulturskola och trumpet i blåsorkestrar och brassband. Till en början spelade jag mycket på gehör men efter hand lärde jag mig noter och fick krav på mig att klara stämmorna. När jag började på gymnasiet ökade kraven på mitt trumpetspelande eftersom jag gick musiklinje och min lärare ställde höga krav. Resultatet blev att jag upptäckte hur mycket mer jag lärde mig och utvecklades om jag övade mer. Det blev roligare och trumpeten blev mitt huvudinstrument, violan packades ner. Under min tid på musikhögskolan i Göteborg får trumpeten en alltmer central del i mitt liv. Tack vare en inspirerande miljö kan man hela tiden få konstruktiv kritik på det man arbetar med. Under tredje och sista året blir ett av målen att förbereda för min examenskonsert. Första uppgiften blir att hitta bra repertoar för detta tillfälle.

1.1 Syfte och metod.

Under mina första år undervisades jag på viola enligt Suzukimetoden, lyssna och härma. När jag efter några år började i orkester kunde jag inte läsa noter men jag lyssnade mig till vad jag skulle spela. Likaså var det i blåsorkestern, men här hade jag fingersättning inskriven i min trumpetstämma. Efterhand kopplades not till rätt fingersättning men för att spela ett okänt stycke behövde jag lyssna till det. Även om detta inte gäller idag lyssnar jag gärna till inspelad musik inför instudering av ett nytt stycke. Nu i min examen vill jag se vad en grundligare studie av ett stycke och dess upphovsmans bakgrund tillför. Kan jag på detta sätt göra ett stycke mer rättvisa? För att nå mitt mål använder jag mig av litteraturstudier, analys av musiken och ett antal övningsmetoder som jag finner användbara i mitt arbete. Till exempel tungteknik, andningsteknik, fingerteknik och schema. Dessa metoder kommer jag att gå djupare in på i mitt andra kapitel i detta arbete, processen. I Charliers Solo de Concours fann jag utmaningar för mig som trumpetare och en nyfikenhet på vem Théo Charlier var.

1.2 Théophile (Théo) Charlier.

Théophile (Théo) Charlier,¹ 1868-1944, var en belgisk trumpetare och lärare. Han var också verksam som dirigent, kompositör och ackompanjatör. Han grundade, tillsammans med fyra andra instrumentalpedagoger, Scola musicae i Bryssel, där han undervisade i trumpet och sång.

Han levde under en tid då man experimenterade med olika ventilsystem för trumpeteten. Från att tidigare vara hänvisad till att endast spela naturtoner kunde man nu spela kromatiskt. I hans kompositioner kan man se otaliga exempel på hur han hyllade ventilkonstruktionen och dess möjlighet att spela alla toner, Detta kom också att inspirera tonsättare som Wagner, Mahler, Bruckner, Strauss med flera. Den 17 april 1898 blev Charlier den första personen att framföra trumpetstämman i Bachs andra Brandenburgkonsert på en modern piccolatrumpet.

Charlier undervisade i trettiofyra år på Liège konservatoriet med stor framgång och fick fram många skickliga trumpetelever. Under denna period komponerade han även vad han förmodligen är mest känd för, *36 Transcendental Etudes*. En bok med etyder där speciellt några av dem ingår i standardrepertoar för trumpet och kommer upp på provspelningar runt om i världen. Han har även skrivit två tävlingsstycken, Solo de Concours och Solo de Concours No.2

1.3 Théo Charlier: Solo de Concours².

Jag har valt att använda mig av Théo Charliers Solo de Concours för mitt examensarbete och att här använda mig av ett antal olika övningsmetoder som beskrivs i kapitel 2. Stycket är skrivet i en sats och uppdelat i tre olika karaktärer. Dessa är Allegro, Lento och Allegro deciso (Final). Taktarterna skiljer sig också så till vida att första Allegrots notering är tolv åttondelar, Lentot fyra fjärdedelar och Allegro deciso i fem fjärdedelar.

---

¹ Elisa Koehler, *A Dictionary for the modern Trumpet Player* (Lanham: Rowman&Littlefield, 2015), 35-36

² Théo Charlier, *Solo de Concours*, (Bruxelles: Schott, 2008) se bilaga 1

1.4 Analys.

Solo de Concours av Théo Charlier är som tidigare nämnts indelat i tre delar. Första delen, ”se bild 1” Allegro, i tonarten Bb-moll, har ett ganska högt tempo och taktarten tolv åttondelar kan erbjuda tekniska svårigheter.

Karaktären är lätt och flytande, framåt. Dynamiken hjälper till att lyfta fram karaktären. Här finns svårigheter i artikulationen som måste övas långsamt, i vissa fall ton för ton. Metronomen kommer till nytta.

The image shows a musical score for the first 17 measures of 'Solo de Concours' by Théo Charlier. The score is in B-flat major and 12/8 time. It features a variety of dynamics including *mf*, *p*, *f*, and *poco a poco*. Handwritten annotations include 'Allegro. Tutti.', 'a tempo', 'bestämt Solo deciso.', 'Kromatik', 'rit.', 'string. e cresc.', and 'f'. The score shows a melodic line with eighth and sixteenth notes, and a bass line with chords and eighth notes.

Bild 1: Théo Charlier, *Solo de Concours*, (Bruxelles: Schott, 2008) takt 1-17.

I slutet på den första delen ”se bild 2” bryter Charlier upp kromatiska dim-ackord, något som aldrig gick att spela innan införandet av ventilerna. Först i tredelad (ternaire) rytm och sedan i tvådelad (binaire) rytm. Taktartsbyte sker mellan de båda delarna men utan att ange huruvida grundtempot ändras. Traditionen är att punkterad fjärdedel är lika med opunkterad fjärdedel. Grundpulsen är alltså den samma.

The image shows a musical score for measures 44-48 of 'Solo de Concours' by Théo Charlier. The score is in B-flat major and 4/4 time. It features a variety of dynamics including *dolce* and *p*. Handwritten annotations include 'dolce', 'binaire', '2-delat', and 'p leger lätt'. The score shows a melodic line with eighth and sixteenth notes, and a bass line with chords and eighth notes.

Bild 2: Charlier; *Solo de Concours*, takt 44-48

Partiet avslutas med några skalor och en drill som via ett poco meno mosso leder in till det lugnare avsnittet, Lento. Modulationen till Gess dur sker i pianot. Lentoavsnittet har föredragsbeteckningen "tres doux", mycket sött, och skall spelas dolce espressivo e cantabile. Andningsteknik och flexibilitet ställs på prov. Lentot "se bild 3" avslutas med ett sordinerat avsnitt och en lång fermat, vilopunkt, andhämtning.

Bild 3: Charlier, *Solo de Concours*, takt 105-119

Därefter följer ännu ett Allegro och vi är tillbaka i Bb-moll, trumpetsatsens inledning byter taktart till fem fjärdedelar, tre plus två, med marcato på femte slaget. Efter tolv takter ändras taktarten till tre fjärdedelar och här kan vi åter igen notera Charliers förkärlek till staplade små terser, dimackord, samt kromatiska skalor "se bild 4 och 5"

Bild 4: Charlier, *Solo de Concours*, takt 138-147

Bild 5: Charlier, *Solo de Concours*, takt 163-171

Här nedan exempel ur Charlier, Solo de Concours sista del där de olika tungteknikerna kommer till användning, dubbel- och trioltunga. "Se bild 6"

Bild 6: Charlier: Solo de Concours, takt 180-189

Styckets sista del, codan, tar åter upp temat som presenterats i Allegro deciso, fem fjärdedelar. Där efter följer ett accelerando via ett piú mosso in i ett hektiskt Vivo. "Se bild 7"

Musical score for Solo de Concours, takt 214-220. The score is written on three staves in G major (one flat) and 5/4 time. The first staff is marked 'Piú mosso.' and 'Solo.' with a forte 'f' dynamic. The second staff is marked 'Vivo.' with a mezzo-forte 'mf' dynamic and includes a 'Tutti.' marking. The third staff is marked 'Solo.' with a mezzo-forte 'mf' dynamic and ends with a fortissimo 'ff' dynamic. The key signature has one flat (F major) and the time signature is 5/4.

Bild 7: Charlier, Solo de Concours, takt 214-220

1.5 Språkbruk.

Många kompositörer väljer att använda sitt eget modersmål för att bättre kunna beskriva karaktärerna i sina kompositioner. Under mitt instuderingsarbete noterade jag att Charlier väljer att använda både franska och italienska. För att bättre kunna förstå hans intentioner har jag översatt anvisningarna till svenska.

Här har jag tagit sex exempel från Charlier, Solo de Concours och översatt till svenska.

Italienska:

poco a poco animato = Efterhand Snabbare

dolce espressivo = Ljuvt och uttrycksfullt

Tempo ma poco meno mosso. = I tempo, men något mindre rörligt

Franska:

un peu moins vite = Något långsammare

tres doux = Mycket mjukt

moins fort = Svagare

2 Process

2.1 Mina övningsmetoder.

Att ha en tydlig övningsmetodik för sin målsättning är en nödvändighet för att nå målet. Ett dagsschema är ett bra hjälpmedel. Schemat i kombination med en dagbok ger en summering av resultatet.

2.1.1 Schema.

Schemat har två huvudrubriker, tid och aktivitet. Tiden är uppdelad i moduler om 20 minuter vardera och aktiviteter som exempelvis ”Arban enkeltunga sida 32 övning 28” ”se bild 8” för att få upp hastighet i enkeltunga i svåra partier.

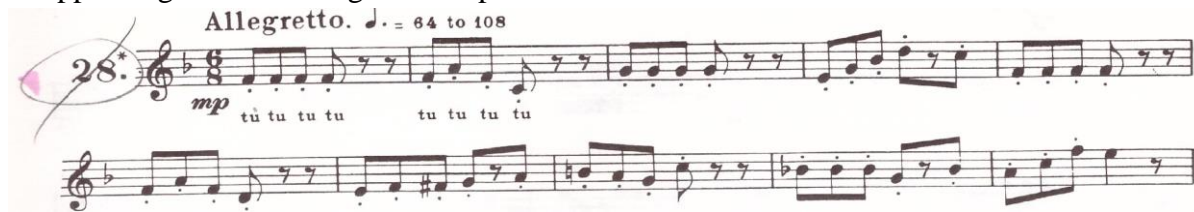

Bild 8: Jean-Baptiste Arban, *Complete Conservatory Method for Trumpet*, (New York, Carl Fisher, 1982), sida 32

I schemat planerar jag vad jag skall jobba med under en dag. Under tiden när jag jobbar och reflekterar över vad som behöver göras för att komma vidare, justeras övningsuppgifterna. Detta för att skapa en stadig progression. Regelbunden utvärdering av schemat, garanterar mig stadig utveckling i stycket både vad gäller teknik och interpretation.

2.1.2 Dagbok.

I dagboken noterar jag hur det gått under dagen, så som metronomiseringar, kvalitetsförbättringar, nya frågeställningar/problem, nya sätt att tänka för att gå framåt i mitt arbete. Här gör jag också anteckningar om hur jag tycker att jag själv presterat och hur just en speciell övning fungerat för mig.

2.1.3 Metronom.

Metronomen är ett instrument som avger en fast puls, och som kan varieras från några tiotal till några hundra slag i minuten. Metronomen har jag använt när jag skall öva in tekniska svårigheter. Detta genom att börja i ett långsammare tempo för att sedan succesivt öka metronomiseringen. Målet för mig är att nå ett tempo som ligger en bra bit över mitt slutliga mål, för att få ett bra överskott. Metronomen har jag även använt som redskap för att i övningsfasen klara av att hålla ett stadigt tempo. Detta är något jag haft svårt för och därför har detta varit till stor nytta för mig. Detta dokumenteras också i dagboken så att jag kan läsa av hur min tekniska skicklighet förbättras genom att jag noterar metronominställningarna dag för dag.

2.1.4 Tungteknik.

Tungtekniken delas upp i tre olika grundtekniker, enkeltunga, dubbeltunga och triol/trippeltunga. De olika tungteknikerna kan utföras med hård (T,K) eller mjuk (D,G) konsonant beroende på den karaktär som skall utföras. I Solo de Concours kommer alla tre grundtekniker till nytta. I nedanstående notbild "se bild 9" är vikten av en lätt och snabb enkeltunga central. Här har jag fått jobba mycket med avspänd enkeltungteknik och luftflödesövningar för att få alla toner att låta lika.

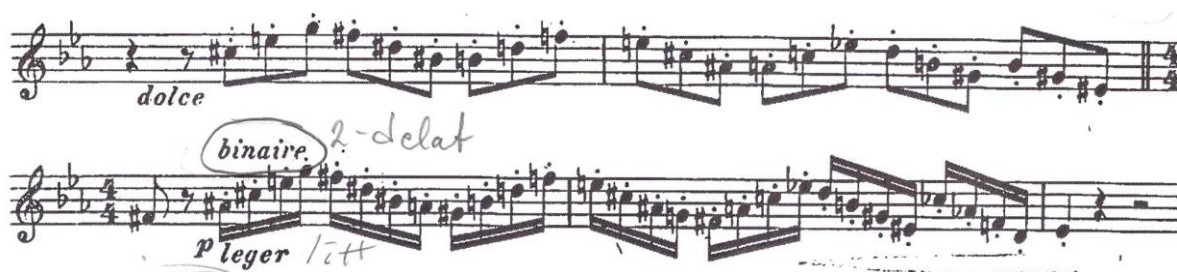

Bild 9: Charlier, Solo de Concours takt 44-48

För att behärska svårigheterna i exemplet ur Charlier, Solo de Concours, "se bild 10" fick jag jobba mycket med att få upp hastigheten i min dubbeltunga. Dubbeltungsövningar i Arbans trumpetskola³ och metronom var ett bra sätt att jobba med detta.

Bild 10: Charlier, Solo de Concours takt 180-189

Exemplet här under är ett utdrag ur Charlier, Solo de Concours, "se bild 11", där trippeltungan kommer till användning. Även här har jag använt mig av övningar i Arban, Complete Conservatory Method for Trumpet, sid 155, för att öva upp hastighet och motorik.

Bild 11: Charlier, Solo de Concours takt 143-148

³ Jean-Baptiste Arban, Complete Conservatory Method for Trumpet, (New York, Carl Fisher, 1982), 175

2.1.5 Andningsteknik.

Trumpeten drivs med luft och andningstekniken är därför den viktigaste av alla tekniker när man spelar trumpet. Att lära sig att andas på ett effektivt och avslappnat sätt är av största vikt. Jag försöker varje dag att expandera min lungvolym genom olika andningsövningar. Att uppnå fria vibrationer i läpparna och en övertonsrik ton i instrumentet kräver att in-och utandningen sker friktionsfritt. I stycket är det viktigt att öva in vart man ska andas och andas på samma ställe varje gång. Under prestationstillfällen märker jag att luften ofta blir lidande på grund av nervositet och spänningar. Detta kan gestalta sig genom att jag blir spänd i min inandning och inte får in och gör av med nog med luft. Lika viktigt som att få en bra inandning, lika viktigt är det att göra sig av med luften. Jag har använt mig av olika metoder och övningar för att få en bättre andningsteknik och bättre kunna kontrollera mitt luftflöde under prestations tillfällen. Mina dagliga andningsövningar hämtar jag från Warm-Ups+Studies av J.Stamp⁴.

Här är exempel på dessa. ”se bild 12”

<hr/> <p>I</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Exhale completely. Inhale for 8 counts – hold for 8 – breathe out in 8 – stay empty for 8. Repeat 8 times. ◆ Exhale completely. Inhale for 8 – breathe out in 1 - hold for 8 – stay empty for 8. Repeat 8 times. ◆ Exhale completely. Inhale in 1 – hold for 8 – breathe out for 8 – stay empty for 8 Repeat 8 times. Increase the counts.	<hr/> <p>II</p> <p>Take the biggest possible breath and then keep adding a sipping breath until no more can be taken</p>
<hr/> <p>III</p> <p>Sit in chair. Keep knees together and bend head as far down as possible, then inhale the full capacity. Repeat several times and the intercostal area will be developed.</p>	<hr/> <p>IV</p> <p>Blow great gusts of air through the trumpet (first remove the mouthpiece). Be careful, at first you might get dizzy. 8 or 10 times are plenty after you get used to the exercise.</p>

Bild 12: Stamp, *Warm-ups+studies*, sida 2

---

⁴ James Stamp, *Warm ups+studies*, (Vuarmarens, Suisse : Éditions BIM, 2005.) 2

2.1.6 Fingerteknik.

Trumpetens tre ventiler kan kombineras i sju olika kombinationer. 0, 2, 1, 1-2, 2-3, 1-3 och 1-2-3. För att möjliggöra snabba kombinationsbyten är det viktigt att speciellt högerhanden är avspänd. Ventilerna skall, oavsett styckets tempo, tryckas ner med hög hastighet utan kraft. Detta kräver lång träning. Trumpetens tyngd bör överlåtas åt vänsterhanden som håller instrumentet när höger ”spelar”. I metodiska läroböcker som Arban, *Complete Conservatory Method for Trumpet*, och Clarkes *Technical Studies*⁵ övar jag målmedvetet upp min fingerteknik. Ett sätt jag gjort för att variera och öva in svåra passager när det låser sig mentalt och jag inte kommer vidare är att göra fingersättningen långsamt med vänsterhand. På detta vis aktiverar man vänster hjärnhalva och vilar den högra. Målet med detta är att fingersättningen skall sätta sig djupare och blir mer reflexmässig.

2.1.7 Embouchure och flexibilitet.

Bakgrund. De fysiska grunderna för hur en trumpet fungerar bygger på den naturtonsserie som kan frambringas i ett rör med viss längd. Vibrationer frambringas med läpparna i ett munstycke, vibrationerna förstärks i munstycket och rörets längd bestämmer vilken naturtonserie man befinner sig i. Naturtonserierna är uppbyggda enligt följande: grundton, oktav, kvint, kvart. stor ters, liten ters, liten ters, stor sekund, stor sekund, stor sekund, liten sekund.

Embouchure. Tillsammans med andningstekniken är embouchuren den viktigaste detaljen i trumpetstekniken. Embouchure innebär på vilket sätt man placerar munstycket mot läpparna, käkarnas avstånd från varandra (vertikalt och horisontellt), tungans placering i munhålan. Med embouchurens hjälp kan man navigera mellan de olika naturtonerna och utveckla sin flexibilitet. En trumpetares vardag består mycket av att öva upp sin embouchures flexibilitet. Övningarna ger också styrka och uthållighet. I min dagliga uppvärmning inkluderar jag alltid övningar ur Charles Colins *Advanced Lip Flexibility*⁶ “se bild 12” och *Twenty-Seven Groups of Exercises for Cornet and Trumpet* av Earl D Irons.⁷

⁵ Herbert L. Clarke, *Technical Studies for the Cornet*(New York, Carl Fischer, 1984), 5-13

⁶ Charles Colin, *Advanced Lip Flexibility* (New York, Charles Colin, 1980), 26

⁷ Earl D. Irons, *Twenty-Seven Groups of Exercises for Cornet and Trumpet*,(San Antonio, Texas 1938), 6-15

Charles Colin: *Advanced Lip Flexibility*

SPREADING INTERVALS TO E

Descending from first (open) position

Bild 12: Charles Colin, *Advanced LIP flexibility sid 26*

Här under följer ett exempel ur Charlier, Solo de Concours "se bild 13" där flexibiliteten kommer på prov och där jag haft stor nytta av mina dagliga övningar och metoder.

Bild 13: Charlier, *Solo de Concours takt 9-11*

2.1.8 Hämta inspiration.

En viktig del i sin utveckling är att inhämta inspiration. Här i Göteborg har vi en fantastisk symfoniorkester där man som musikstudent kan få massor av inspiration. Jag försöker att gå på så många live-konserter som möjligt för att just fylla på med inspiration och energi. Via internet är det lätt att hitta kvalificerade musiker som kan inspirera. Det är dessutom möjligt att lyssna till samma stycke med många olika artister och jämföra tolkningarna, vilket kan ge nya infallsvinklar.

3 Slutdiskussion.

”Även en tusenmilafärd börjar med ett steg” (Lao-Tse)

Jag valde att kalla mitt arbete *Vägen mot målet* just för att vägar kan ta olika riktningar som man inte alltid kan styra över, men att målet blir moroten som driver arbetet framåt. Att musicera har alltid känts okomplicerat men att göra en djupare analys var något jag aldrig tidigare försökt mig på. Att genomföra detta examensarbete på detta viset har varit kämpigt men väldigt givande för mig och något jag definitivt kommer att använda mig av fler gånger vid instudering av repertoar. Ofta utförs repertoarinstudering utan närmare eftertanke på bakgrund, och en interpretation med historisk uppbackning som man själv kan stå för. Detta gör övningen och utvecklingen lidande. Att göra det såpass grundligt och genomgående är något jag kanske inte alltid kommer att göra, men vill ändå påpeka att det bara haft positiv påverkan. Har man tid är detta ett givet tillvägagångs sätt skulle jag vilja påstå. Något som har varit extra kul med detta stycke och arbete är just att ha lärt sig mer om Théo Charliers inverkan på trumpetrepertoaren och trumpetens utveckling. Om jag jämför Solo de Concours med de andra styckena jag spelade på min examenskonsert så var känslan inför det grundligt genomarbetade stycket betydligt bättre. Inte bara på grund av analysen och förståelsen för stycket. Utan även ett mentalt lugn och en helt annan spelkänsla och glädje. Kanske är detta på grund av all tid spenderad på allt arbete runt omkring stycket.

I slutändan är jag nöjd med hur min prestation av detta stycke blev på konserten. Visst kan det alltid förbättras saker och man kan förbereda sig ännu bättre. Men sammanfattningsvis tycker jag att det blev lyckat och jag är nöjd med hur förarbetet gav den sortens respons som den gjorde.

Källförteckning

Anthony, John Brian. *An Historical And Practical Guide To The Trent-Six Études Transcendentes Pour Trompette, Cornete À Pistons, Ou Bugle B-flat*, By Theo Charlier (1868-1944) 2007.

Arban, Jean Baptiste, *Complete Conservatory Method for Trumpet*. Editerad av Edwin Franko Goldman och Walter Smith, Carl.Fischer 1982

Charlier, Théo. *36 études transcendantes pour Trompette, Cornet à Pistons ou Bugle*. Paris Nouvelle edition Alphonse Leduc, 1946.

Charlier, Théo. *Solo De Concours*. Bruxelles. Schott Frères, 2008.

Clarke, Herbert. *Technical studies*. New York, Carl Fischer. 1984

Colin, Charles. *Advanced Lip Flexibility*. New York: Charles Colin, 1980.

Irons, Earl. *Twenty-Seven Groups of Exercises for Cornet and Trumpet*. San Antonio, Texas: Southern Music Company, 1938.

Koehler, Elisa. *A Dictionary for the Modern Trumpet Player*. Lanham, Rowman & Littlefield, 2015.

Stamp, James. *Warm-ups + Studies*. 1674 Vuarmarens/ Switzerland Èditions Bim CH-,2000.

Tyboni, Börje. *Noter:handbok i traditionell notering*, Stockholm. Gehrman's musikförlag, 1994

<http://www.musictheory.org.uk/res-musical-terms/italian-musical-terms.php> (Hämtad 2016-10-17)

<https://www.youtube.com/watch?v=qEz0ku-oXM4> (Hämtad 2016-10-17)

Ljudupptagning från min examenskonsert, mp3-fil
Notmaterial, Theo Charlier- Solo de Concours. Bilaga.1